

9. JAK VYDÁVAT DOBRÝ RADNIČNÍ ZPRAVODAJ

Jednou z problematických oblastí zveřejňování informací je oblast Radničních zpravodajů. Nejčastějším prohřeškem se stává jejich názorová nevyváženost nebo neposkytnutí prostoru pro opoziční názor, který je často řešen prostřednictvím placené inzerce. V devátém čísle Desatera otevřené obce přinášíme informace, jak lze předcházet podobným prohřeškům a jak dostát zákonné povinnosti poskytovat informace.

Vedení radnice má svým občanům zajišťovat v souladu s místními podmínkami mimo jiné i podmínky pro získávání informací o činnosti radnice a životě v obci¹. Pokud tyto podmínky zajišťuje například pomocí tištěného periodika, pak z právních předpisů plyne povinnost poskytovat informace na základě rovného přístupu k informacím, tj. poskytovat všem skupinám obyvatel přiměřeně informace, které jsou pro ně důležité.

Vydávání periodika za veřejné prostředky a s veřejnou autoritou není jen jednostranný vztah předáváníí lichotivých či nepolemických informací občanům. Vynakládané prostředky a využití autority radnice (tedy veřejného úřadu) opravňují občany i členy zastupitelstva (zejména opoziční) požadovat od tohoto nástroje také zpětnou vazbu: možnost dozvědět se i odpovědi na otázky, které by si sami představitelé radnice nepoložili, přiměřenou možnost jim tyto otázky aktivně klást a také přiměřenou možnost předkládat ostatním občanům alternativní zprávy, názory a komentáře.

Bohužel převažujícím stavem je, že periodika vydávaná za veřejné peníze poskytují informace jen z hlediska jedné skupiny obyvatel, reprezentované aktuálním politickým vedením obce. Zčásti jde o zneužití postavení a prostředků, zčásti též o bezradnost, jak korektně poskytovat informace i o opozičních či alternativních názorech.

Pokud obec vydává periodikum, poskytuje mu záštitu své autority nebo v jakékoli míře přispívá z veřejných prostředků na jeho vydávání, je vhodné uplatnit následující doporučení:

1. Redakční rada

1.1. Vytvoření

Zastupitelstvo si vyhradí působnost dohledu nad vydáváním periodika a provozování dalších sdělovacích prostředků, jako jsou webové stránky. Zřídí Redakční radu jako výbor zastupitelstva. Působnost v této oblasti výkonu samosprávy nemá být jen v rukou těch, o nichž se mají poskytovat objektivní informace.

1.2. Složení

Polovinu redakční rady mohou tvořit zvolení členové/ky zastupitelstva, druhou polovinu další osoby se společenskou autoritou, nepodléhající vedení obce. Redakční rada má zahrnovat místním poměrům odpovídající názorovou různost.

1.3. Střet zájmů

Starosta a členové rady nemají být členy redakční rady. Měli by příznivý obraz získat svou činností, nikoli ovládnutím informací o své činnosti.

1.4. Úkoly redakční rady

Redakční rada ve vztahu k redakci (dodavateli)

- ukládá a upřesňuje základní pravidla tvorby periodika, nikoli však detailní řešení,

¹ Obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku. (§ 35 zákona o obcích)

- pravidelně u každého čísla kontroluje jejich plnění (kontrola probíhá následně, redakční rada tedy přímo neschvaluje příspěvky ke zveřejnění).

2. Redakce

Redakci může tvořit profesionál nebo dobrovolník, uvolněný či neuvolněný člen zastupitelstva, tiskový mluvčí, pracovníce úřadu, vnější dodavatelem anebo kombinace uvedeného. Protože jde o výkon samostatné působnosti, musí redakce respektovat právo občanů seznamovat se i s názory, které redakci či vedení obce osobně nelichotí nebo s nimiž nesouhlasí. Jediným soudcem mezi různými názory jsou voliči. Zveřejňovat polemiku či odlišné názory je třeba v rozsahu přiměřeném podle váhy jednotlivých názorů v místních poměrech.

Výběr externího dodavatele

Pokud funkci redakce plní vnější dodavatel, je nutno vždy uzavřít písemnou smlouvu, obsahující podrobná ustanovení, realizující pravidla pro objektivní šíření informací potřebných pro svobodné vytváření názorů, uvedená v Kodexu. Smlouva musí být veřejně přístupná. Její plnění pravidelně kontroluje kontrolní výbor i co do obsahu z hlediska různorodosti názorů, tak jako dodávku každé jiné služby (přiměřená různorodost názorů se má posuzovat jako důležitá stránka kvality dodávky).

3. Pravidla vydávání periodika

Obec, Redakční rada i redakce se řídí Kodexem radničního periodika, které upřesňuje tyto obecné zásady. Nikdo jiný než redakce a následně redakční rada by do obsahu periodika neměl zasahovat.

KODEX RADNIČNÍHO PERIODIKA

Redakční rada a redakce bez ohledu na poměry hlasů respektuje tato základní pravidla pro objektivní šíření informací potřebných pro svobodné vytváření názorů:

1. Volba formy

Redakce uveřejní alternativní názory vhodnou formou (rozhovor, zpráva, dopis, stanovisko apod.). Názor opozičního zastupitele, předaný formou dopisu, může například uvést jako citaci v rámci redakčního článku o jednání zastupitelstva. Názory však nesmí zkreslovat.

2. Oddělení zpráv od komentářů

Redakce odděluje v členění periodika zprávy od komentářů.

3. Aktivita k získání alternativních sdělení

Redakce je povinna vynakládat přiměřené úsilí k získání alternativních názorů (např. formou avíza – viz další bod).

4. Avízo

Redakce uplatňuje avízo - s přiměřeným předstihem (alespoň 5 dnů, např. e-mailem) informuje členy zastupitelstva, případně místní sdružení a skupiny, o tématech místní politiky, připravovaných k uveřejnění tak, aby včas poskytnout mohli názor.



5. Odmítnutí alternativních sdělení

Alternativní sdělení jsou v zásadě vždy zařazena. Redakce je nemusí zařadit, pokud:

- rozsah přesahuje v průměru několika čísel podíl, odpovídající nositelům názoru v zastupitelstvu anebo podle společenské situace (petice, sdružení občanů apod.), může alternativní názor též zkrátit,
- jde o výslovné urážlivé útoky v osobní rovině. Avšak pokud jde o politickou kritiku, mají na ni občané a opozice právo. Funkcionáři musejí počítat s vyšší a ostřejší kritikou a nebrat ji osobně.

6. Povinnost zveřejnění

Vždy bude v rozsahu přiměřeně odpovídajícím síle tohoto názoru v zastupitelstvu uveřejněno stanovisko klubu (skupiny, v malých obcích i jedince) zvolených zastupitelů k tématu místní komunální či regionální politiky.

7. Odstup od sdělení

Redakce a redakční rada neposuzují pravdivost předkládaných alternativních sdělení (pokud nejde o situaci, kdy by zveřejněním došlo k zásahu do osobnostních práv, za který je vydavatel odpovědný dle tiskového, občanského nebo trestního zákona), naopak přispívají k tomu, aby se pravdivost pro čtenáře ukázala až ve střetu argumentů a názorů.

8. Nestrannost při úpravě výtisku

Redakce nepoškozují uveřejněné alternativní sdělení tím, že spolu s ním zveřejní

- v rozsahu nepřiměřeně větším „nápravné“ komentáře,
- ironizování nepřiměřené formě kritiky,
- zneužití možnosti vyjádřit se poslední.

9. Vyváženost

Pro posouzení vyváženosti se všechna sdělení k aktivitám radnice považují za obsah, který vyjadřuje nebo vytváří politický názor. To platí i u zpráv, které pouze uvádí přijatá rozhodnutí (usnesení) či realizované akce. I k takovým sdělením má veřejnost právo na informace alternativní, a to zejména informace o protinávrzích, výsledcích hlasování, diskusi a alternativních řešeních.

10. Budoucí rozhodnutí

Redakce je povinna zajišťovat sdělení o připravovaných budoucích rozhodnutích samosprávy, a poskytovat veřejnosti návod, jak se k nim vyjádřit a ovlivnit je, a také veřejnosti tuto možnost aktivně vytvářet.

Uzávěrka příjmu námětů do posledního čísla desatera je 15. 8., poslední číslo vyjde 22. 8. 2011.

Náměty zasílejte na adresu mravcova@otevrete.cz. Děkujeme.